

Попис становништва за Србе у Хрватској - бити или не бити!

Пише: Милојко Будимир
четвртак, 20 јануар 2011 18:07

Ако је судити по резултатима пописа становништва у Хрватској, почев од првог, одржаног 1948. па све до последњег 2001. године, може се закључити да се Срби у овој бившој југословенској републици нису ни рађали!

Укупан број Срба и других припадника националних мањина, забележен пописом из 1991. године, идентичан је оном из 1948.

Према попису из 1991. године, Хрватска је имала 4.784.265 становника, од тога броја као Срби изјаснило се 581.663 становника или 12,15 одсто. Тај број је сигурно далеко већи, јер се више од 106.000 лица изјаснило као Југословени, а познато је да су већину од тога броја сачињавали Срби који су се у значајном броју налазили и у рубрици "остали" у којој је било уписано 316.736 становника. Тако се поуздано може тврдити да је тада у Хрватској живело више од 800 000 Срба.

Затим је већина Срба у два велика таласа напустила Хрватску. Први талас био је 1991. године, што је представљало почетак политике коју је проводила Хрватска демократска заједница и њен председник Фрањо Туђман, а чији циљ је био да се број Срба у Хрватској сведе на три до четири одсто. Ово је постигнуто после другог таласа који је био 1995. године, током операције `Бљесак` и `Олуја` када је готово све становништво протерано са подручја Републике Српске Крајине која је била под међународном заштитом УН. А евидентиран је и трећи талас – то су они који нису желели дочекати завршетак мирне реинтеграције Источне Славоније и Барање у састав Хрватске.

После свега изнова ће морати српске организације да уложе посебан напор како би анимирали грађане српске националности да се изјасне као Срби, јер ће попис бити и индикатор тренда повратка српског становништва, а послужиће и као одговор на питање колико су Срби у данашњем хрватском друштву слободни да јавно искажу своју националну припадност. Према Уставном закону, од резултата тог пописа зависиће заступљеност припадника мањина у органима регионалне и локалне самоуправе, равноправна употреба језика и писма као и других права. Сем тога предстојећи попис

Попис становништва за Србе у Хрватској - бити или не бити!

Пише: Милојко Будимир
четвртак, 20 јануар 2011 18:07

становништва у Хрватској за српску заједницу имаће много већи значај од пуке статистике, будући да ће у наредних десет година представљати темељ за остваривање права из Уставног закона о правима националних мањина. Уочавајући изузетан значај резултата пописа становништва, Српско културно друштво "Просвјета" из Загреба покренуло је иницијативу у којој се тражи да се у договору са Српском православном црквом, Српским народним већем и осталим српским институцијама у Хрватској донесе заједничка платформа уочи предстојећег пописа становништва.

У својој Божићној посланици, епископ горњокарловачки Герасим позвао је вернике да се на предстојећем попису становништва изјасне као Срби по националности, православни верници и припадници СПЦ, јер је то, како је поручио, за садашња и будућа поколења Срба од пресудне важности. Колико је приликом пописа 2001. године у неким сегментима била лоша методологија показује то да у две понуђене рубрике број оних који су се изјаснили само као `припадницима православне цркве` износи 196.000, док је број оних који се сматрају `припадницима Српске православне цркве` 40.400. Остаје отворено питање да ли је ово учињено случајно или се и ту могу крити покушаји стварања још једне православне цркве, овај пут на простору Хрватске.

Према Закону о попису становништва, домаћинства и станова у Републици Хрватској који је Хрватски сабор, донео на седници 15. јула 2010. године, пописиваће се хрватски држављани, страни држављани и особе без држављанства које имају пребивалиште у Хрватској, без обзира налазе ли се у време пописа у Хрватској или у иностранству.

Пописом, који је планиран од 1. до 28. априла ове године, неће бити обухваћене особе које имају пребивалиште у Републици Хрватској, али су одсутне дуже од једне године. Неће бити обухваћени ни они који имају боравиште у Хрватској краће од једне године и не намеравају дуже од тога остати, као и студенти који студирају у иностранству.

Још у време доношења Закона, а и касније покушава се проблематизовати, истина не довољно гласно, законска одредба да се пописом обухваћају само особе које имају пребивалиште у Хрватској уз услов да годину дана нису биле одсутне из земље. Оправдање за ово Хрватска налази у уредбама Европске уније у којима се особе избегле из земље не наводе као изнимка па се на њих примењује критеријум одсутности од 12 месеци и биће укључени у укупан број становника земље у којој се налазе. Тај критеријум, сем земаља Европске уније, примењиваће и земље у региону, а тиме се осигурава да те особе буду укључене у укупан број становника само једне земље. То ће нанети највећу штету, првенствено, српској мањинској групацији која је пред налетима рата, спасавајући голи живот, морала напустити Хрватску.

Иако још Хрватски сабор није усвојио *Предлог закона о изменама и допунама Закона о пребивалишту и боравишту грађана*, углавном из разлога јер би то могло имати последице за положај и опстанак Хрвата у БиХ, последице ће бити погубне за избегле и прогнане Србе из Хрватске. Тако ће углавном сви они бити спречени да се попишу, сем оних на које се односи Програм повратка и збрињавања прогнаника, избеглица и расељених лица, Програм обнове или Програм стамбеног збрињавања или који још увек имају статус избеглице. Тако ће више од 100 000 оних којима су одузета станарска права и који се не враћају по рестриктивним и дискриминаторским одредбама о стамбеном збрињавању бити брисани из евиденције пребивалишта у Хрватској.

Коментаришући резултате пописа из 2001. године проф. др Жарко Пуховски из Хрватског хелсиншког одбора изјавио је тада да "смањење једне етничке групе у једној деценији скоро за трећину не може бити резултат природних миграција, већ је то одлазак под притиском, што се обично назива етничким чишћењем".

Већ сада сигурно можемо закључити да је број Срба мањи него у време тог пописа. Подручја од посебне државне бриге (бивша РСК) су и даље депопулизирајућа. Њихова демографска структура великим делом је поремећена ратним дешавањима. Нема виталне, потенцијалне аутохтоне демографске обнове. У дугорочној перспективи, уколико не дође до радикалних имиграционих заокрета, ова ће подручја опустети и то не само рурални дио већ и градови којима ова сеоска насеља гравитирају.

Политолог проф. др Јован Мирић сматра да Хрватска "наставља политику етничког чишћења", као и да је таква политика "нормална за хрватске демографе, који нису изразили чак ни жаљење што су многи хрватски крајеви опустјели и што су настали демографски губици". Према Мирићевом мишљењу, оно што није направила политика, направиће биологија.

Крајишки простори су опустели, они који су остали као да их нема јер немају комуникацију са остатком света, а са расељеном родбином покидане су им везе.

Аутор је генерални секретар Удружења Срба из Хрватске.